

Näringsutskottets betänkande

1980/81:49

över proposition 1980/81:98 om Norrlands Skogsägares Cellulosa AB
jämte motioner

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1980/81:98 om medelstillskott till Norrlands Skogsägares Cellulosa AB [Ncb].

dels sju motioner som har väckts med anledning av denna proposition.

dels en motion från allmänna motionstiden år 1981 rörande Ncb.

Propositionen och motionerna redovisas i det följande.

Utskottet har haft tillgång till kompletterande skriftligt material och har fått muntliga upplysningar av en rad personer. En redogörelse för beredningsarbetet lämnas i ett särskilt avsnitt (s. 4).

Propositionen

Förslag

Regeringen föreslår riksdagen att

1. till Teckning av aktier i Norrlands Skogsägares Cellulosa AB på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1980/81 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 300 000 000 kr.,

2. till Lån till Norrlands Skogsägares Cellulosa AB på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1980/81 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.,

3. bemyndiga regeringen att överlåta statens aktier i Norrlands Skogsägares Cellulosa AB.

Huvudsakligt innehåll

Ncb ägs sedan år 1979 till 74 % av staten och till 26 % av ett antal skogsägarföreningar. Dess styrelse har hemställt om ett tillskott av ägarkapital för en nödvändig omstrukturering av företaget. I propositionen redovisas en preliminär överenskommelse som har träffats efter förhandlingar mellan staten och de berörda skogsägarföreningarna om ett sådant tillskott. Med viss avvikelse från denna överenskommelse anges i propositionen följande riktlinjer för en finansiell rekonstruktion av Ncb. Företagets

nuvarande aktiekapital bör betraktas som i stort sett förbrukat. Staten skall begära att det sätts ned till vad som kan anses motiverat. De s. k. industrilån som har lämnats till företaget, i första hand av enskilda personer, konverteras till aktiekapital. Nytt statligt ägarkapital tillförs företaget genom en ökning av aktiekapitalet med 300 milj. kr. Regeringen skall när det gäller de nytecknade aktierna ha samma möjlighet som tidigare att överlåta av staten innehavda aktier till annan ägare. Staten ställer vidare 100 milj. kr. till Ncb:s förfogande i form av ett långfristigt lån, vilket ersätter en lånegaranti, avseende industrigarantilån, som regeringen beviljade företaget i december 1980 (jfr prop. 1980/81:101 s. 41, NU 1980/81:46). Avsikten med de nämnda åtgärderna anges vara att skapa en finansiell och soliditetsmässig grund för en omstrukturering av Ncb i ordnade former.

Motionerna

De motioner som har väckts med anledning av propositionen är följande:

1980/81:2006 av Sven-Erik Nordin (c), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prioritering vid lokalisering av företag till södra delen av Örnsköldsviks kommun,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gynnsammare lokaliseringsbidrag än vad som normalt gäller för stödområdet i fråga,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åläggande för berörda skogsvårdsstyrelser att aktivera till ökat skogsbilvägsbyggande och ökade avverkningar,

1980/81:2017 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående skogsägareföreningarnas insyn i Norrlands Skogsägares Cellulosa AB,

2. bemyndigar regeringen att i enlighet med vad som anförts i motionen överlåta statens aktier i Norrlands Skogsägares Cellulosa AB,

3. som sin mening uttalar vad som i motionen anförts angående en eventuell försäljning av företagets skogsegendomar,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående utvärderingen av utvecklingsmöjligheterna för de nedläggningshotade enheterna inom företaget och den fortsatta driften vid dessa enheter samt att resultatet redovisas för riksdagen under hösten 1981,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av särskilda insatser för att möta sysselsättningsproblem på berörda orter om nedläggningar skulle bli aktuella,

1980/81:2025 av Börje Hörnlund (c) och Karin Israelsson (c), vari hemställs att riksdagen begär att regeringen – ifall andra åtgärder ej vidtas – tillser att en fortsatt drift av pappersbruket i Hörnefors får ske i enlighet med vad som har skisserats i motionen,

1980/81:2026 av Filip Johansson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen uttalar sig för vad som i motionen anförts beträffande skogsägareföreningarnas inflytande i NCB,

1980/81:2027 av Tore Nilsson (m), vari hemställs att riksdagen vid behandlingen av proposition 1980/81:98 också prövar det förslag som nu föreligger från den grupp som utrett Hörneforsfabrikens framtid,

1980/81:2028 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:98 och med ändring av berörda delar däri hos regeringen hemställer

1. om nödvändiga åtgärder för att NCB skall avyttra Hörneforsfabriken till de anställda, i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. om åtgärder för att tillgodose Hörneforsfabrikens behov av björkmas-saved, i enlighet med vad som anförs i motionen,

3. om åtgärder för att tillhandahålla statlig finansiering för genomförandet av nödvändiga investeringar i Hörnefors, i enlighet med vad som anförs i motionen,

4. om att de villkor för genomförandet av Hörneforsprojektet som anförs i motionen beaktas,

5. om åtgärder för att NCB skall driva massafabriken i Köpmanholmen vidare i nuvarande omfattning, i enlighet med vad som anförs i motionen,

6. om åtgärder för att NCB skall fortsätta planeringen av en ombyggnad av Köpmanholmens massafabrik, enligt det förslag som redovisats i motionen,

7. om att ett lokaliseringslån till NCB för modernisering av Väja-sågen bör beviljas, i enlighet med vad som anförs i motionen,

8. om åtgärder för att NCB skall avyttra Johannedal-fabriken till annan ägare, i enlighet med vad som anförs i motionen,

1980/81:2033 av Rune Ångström (fp), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer att förutsättningarna för att skapa ett självständigt Hörnefors AB prövas i enlighet med vad som anförts i motionen och inom ekonomiska ramar som angivits i propositionen.

Den motion från allmänna motionstiden som behandlas här är

1980/81:805 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om skyndsamma åtgärder för att förhindra de planerade nedläggningarna [inom Ncb] och att inga beslut om nedläggning bör fattas innan ärendet föreläggs riksdagen för ställningstagande.

Utskottets beredning av ärendet

Utskottet har vid sin behandling av ärendet haft tillgång till den rätt omfattande akt som ligger till grund för propositionen.

Under ett inledande skede av beredningsarbetet har utskottet fått muntliga upplysningar av styrelsens ordförande direktör Sven Östling och t. f. verkställande direktör Per-Eric Fylking, Ncb, och av statssekreterare Robert Nilsson, industridepartementet. Projekt avseende fortsatt drift vid två nedlägningshotade enheter – Hörnefors fabriker och massafabriken i Köpmanholmen – har redovisats för utskottet genom särskilda föredragningar av den s. k. Hörneforsgruppen resp. av representanter för de fackliga organisationerna i Köpmanholmen. Förutsättningarna för fortsatt drift vid Dynäs fabriker i Väja har belysts av företrädare för Kramfors kommun och de fackliga organisationerna i Väja.

Särskild uppmärksamhet har utskottet ägnat åt frågan om ett lån som Ncb har tagit upp hos ett konsortium bestående av Post- och Kreditbanken, PKbanken, och ett antal utländska banker. Villkoren för detta lån medger att det nu kan sägas upp för omedelbar betalning (se s. 6). Verkställande direktören för PKbanken Bertil Danielsson har för utskottet klargjort långivarnas inställning i frågan. Utskottet har därefter i ämnet hört dels industriminister Nils Åsling, dels statssekreterare Sten Westerberg, ekonomidepartementet. Riksbankschef Lars Wohlin och riksgäldsdirektör Lars Kalderén samt finansdirektör Arne Rosengren, Statsföretag AB, har inför utskottet uttalat sig i första hand om vilka verkningar för den svenska utlandsupplåningen som kan förutses för den händelse Ncb skulle bli försatt i konkurs. Under den därpå följande överläggningen – den 9 april – anförde en talesman för utskottets socialdemokratiska grupp bl. a. följande:

Enligt vår uppfattning måste – – – näringsutskottet av regeringen begära skriftliga besked om det av regeringen föreslagna kapitaltillskottet till NCB nu bedöms ge företaget en sådan ekonomisk styrka att det tillfredsställer banker och övriga kreditgivare. Dessutom bör regeringen redovisa om den avser att föreslå ytterligare åtgärder för att förhindra en betalningsinställelse/konkurs för NCB, om en sådan skulle aktualiseras.

Utskottet beslöt med anledning härav att framföra begäran om kompletterande besked från regeringen enligt vad sålunda angivits.

Industriministern meddelade den 21 april att regeringen av konstitutionella skäl ansåg sig inte böra lämna besked till utskottet skriftligen. Inför utskottet besvarade han samma dag muntligen de ställda frågorna.

Skrivelser har inkommit till utskottet från de fackliga organisationerna inom Ncb och från Medbestämmanderådet lokalt vid Dynäs fabriker. Från Hörneforsgruppen har utskottet erhållit dess rapport Utvecklingsalternativ Hörnefors AB och en kompletterande promemoria. Vidare har till utskottet överlämnats en promemoria från länsstyrelsen i Västernorrlands län om råvarusituationen för skogsindustrin i länet.

Utskottet

Inledning

Genom proposition 1980/81:98 föreslår regeringen för tredje gången en betydande ekonomisk insats från statens sida i Norrlands Skogsägarers Cellulosa AB (Ncb). Till år 1979 ägdes detta företag av ett antal norrländska skogsägarföreningar. Det expanderade starkt under 1960- och 1970-talen. Dess finansiella bas var emellertid svag. Med stor upplåning och otillräckligt eget kapital råkade företaget i början av år 1978 i akuta svårigheter. Staten gav i det läget hjälp genom ett lån på 400 milj. kr. med villkorlig återbetalningsskyldighet. Drygt ett år senare var företagets situation i fråga om både likviditet och soliditet än mera brydsam. Den ekonomiska rekonstruktion som statsmakterna då medverkade till innebar att staten lämnade ett kapitaltillskott av 600 milj. kr. och därmed inträdde som majoritetsägare i företaget. Näringsutskottet (NU 1978/79:61 s.7) betonade i detta sammanhang att det var viktigt att företagets ledare, ägare och kreditgivare genom erforderliga åtaganden sökte säkerställa företagets fortbestånd. Staten äger nu 74 % av aktiekapitalet i Ncb. Återstående 26 % innehas av de skogsägarföreningar som tidigare ägde företaget i dess helhet.

Inte heller efter den stora kapitalinsatsen år 1979 är Ncb ett lönsamt företag. Såsom närmare redovisas i propositionen har Ncb:s verksamhet fortsatt att vara starkt förlustbringande, något som har föranlett dess ledning att förbereda omfattande förändringar av företagets struktur. Ett grundläggande problem är svårigheten att anskaffa tillräckligt med skogsråvara inom Ncb:s naturliga upptagningsområde. Skogsägarföreningarna, som enligt långsiktiga virkesförsörjningsavtal skulle svara för huvuddelen av företagets virkesförsörjning, har minskat sina leveranser. Kompletterande råvarukvantiteter har fått anskaffas genom import. Företagets produktionskapacitet är underutnyttjad. Råvaruförsörjningen på längre sikt bedöms som osäker.

I dagens läge kan konstateras att Ncb utan ett rejält kapitaltillskott kommer att få träda i likvidation under år 1981. Skogsägarföreningarna har vid förhandlingar med staten förklarat att de inte kan tillföra Ncb kapital i någon större utsträckning. Mot denna bakgrund föreslår regeringen en rekonstruktion av företaget, innebärande bl. a. att det nuvarande aktiekapitalet sätts ned och att staten därefter tillskjuter 300 milj. kr. som nytt aktiekapital. Syftet skall vara att skapa en finansiell och soliditetsmässig grund för en omstrukturering av företaget i ordnade former. I denna omstrukturering avses bl. a. ingå att vissa olönsamma enheter avvecklas – genom avyttring eller nedläggning.

I de åtta motioner som utskottet har att ta upp i sammanhanget finns huvudsakligen yrkanden som går ut på att riksdagen skall förena det föreslagna kapitaltillskottet med vissa villkor, i flertalet fall rörande enheter som hotas av nedläggning.

I motion 1980/81:2017 (s) riktas inledningsvis kritik mot regeringen för det sätt på vilket dess förslag rörande Ncb har underställts riksdagens prövning. Propositionen är, säger motionärerna bl. a., "så bristfällig att det mest naturliga hade varit att riksdagen återförvisat den i sin helhet till regeringen".

Utskottet har, såsom finns redovisat i det föregående (s. 4), haft tillgång till kompletterande skriftligt material och fått muntliga upplysningar från många håll, bl. a. av industriministern och av Ncb:s ledning. Den framtida virkesförsörjningen har varit en central fråga vid utskottets överläggningar med olika intressenter i ärendet. En annan fråga som utskottet har ägnat stor uppmärksamhet gäller ett lån som Ncb har tagit upp hos ett konsortium bestående av Post- och Kreditbanken, PKbanken, och ett antal utländska banker. I detta ämne vill utskottet här redovisa följande.

Lånet, för vilket PKbanken är agent, är på 46,5 milj. U. S. dollar, motsvarande drygt 200 milj. kr. Lånevillkoren medger att lånet nu kan sägas upp för omedelbar betalning. De utländska långivarna har hos regeringen uttryckt oro över Ncb:s situation och begärt att bli befriade från sina åtaganden antingen genom att staten ikläder sig garanti för lånet eller genom att detta återbetalas. Därvid har de hänvisat till motsättningen mellan det statliga ansvar för Ncb som de när lånet gavs skulle ha räknat med och regeringens ståndpunkt sådan den angivits i en presskommuniké från industridepartementet den 1 december 1980, vari bl. a. följande passus ingår:

Några ytterligare kapitalinsatser [utöver dem som sedermera har föreslagits i proposition 1980/81:98] eller andra former av stödåtgärder från regeringens sida kommer inte i fråga. Skulle det visa sig att de bedömningar som ligger till grund för denna finansiella rekonstruktion inte håller, eller att den föreslagna omstruktureringen och avvecklingen inte kan genomföras, får den situation som då uppkommer lösas på vedertaget sätt. En konkurs kan då inte uteslutas.

PKbankens ledning har inför utskottet klargjort långivarnas inställning och har därvid också deklarerat att banken inte har möjlighet att överta lånet för egen räkning. Bankens deklARATION har, som också framgår av den föregående redogörelsen, föranlett utskottet att skaffa sig ytterligare upplysningar om förhållanden som har med lånet att göra. Särskilt intresse har därvid det svar tilldragit sig som industriministern muntligen inför utskottet har lämnat på två frågor formulerade av socialdemokraterna inom utskottet. Bedöms det av regeringen föreslagna kapitaltillskottet nu ge företaget en sådan ekonomisk styrka att det tillfredsställer banker och övriga kreditgivare, var den ena frågan. Den andra var om regeringen avser att föreslå ytterligare åtgärder för att förhindra en betalningsinställelse resp. konkurs för Ncb, om en sådan skulle bli aktuell. Industriministern besvarade den första frågan jakande och hänvisade därvid till att företaget genom kapitaltillskottet skulle få en soliditet av ca 25 % och att det, under

förutsättning av genomförd omstrukturering, beräknades under år 1981 kunna drivas utan förlust. Den andra frågan besvarades nekande. Industriministern betecknade den som rent hypotetisk med hänsyn till den nämnda förstärkningen av soliditeten.

Efter denna inledande redogörelse går utskottet först in på frågor som gäller den planerade omstruktureringen av Ncb. Därefter behandlas regeringens förslag om finansiella åtaganden från statens sida.

Planerad omstrukturering av Ncb

Det föreslagna kapitaltillskottet ger, säger industriministern i propositionen, inte utrymme för fortsatt drift i Ncb:s regi av enheter där tillfredsställande lönsamhet inte kan erhållas. Som en förutsättning för det statliga tillskottet anges därför att sådana enheter snarast avyttras eller läggs ned. Uppenbar risk föreligger i annat fall, hävdas det, att en omstrukturering i ordnade former av Ncb äventyras. Det skall ankomma på företagsledningen att fatta de nödvändiga besluten för att de nämnda förutsättningarna för kapitaltillskottet skall uppfyllas. Företagets styrelse har, enligt vad som meddelas i propositionen, i oktober 1980 beslutat inleda MBL-förhandlingar om nedläggning av företagets massfabriker i Hörnefors och Köpmanholmen och i januari 1981 om nedläggning av företagets pappersbruk i Hörnefors och dess trävarufabrik i Johannedal. Industriministern säger sig utgå från att Ncb i så hög grad som möjligt söker biträda lösningar som kan innebära fortsatt verksamhet i någon form i ny regi vid nedläggningshotade enheter. Han vill på tal om fabrikerna i Hörnefors och Köpmanholmen inte utesluta att genomförbara utvecklingsalternativ kan finnas för dessa enheter men då i nya organisationsformer. Det är, uttalar han, angeläget att berörda regionala myndigheter medverkar till att eventuella sådana alternativ kan identifieras och prövas.

En rad motionsyrkanden gäller, såsom redan antytts, frågan om avveckling av olika enheter inom Ncb.

Ett av dessa yrkanden framställdes under allmänna motionstiden i januari 1981. Regeringen borde enligt motion 1980/81:805 (vpk) vidta skyndsamma åtgärder för att förhindra planerade nedläggningar av fabrikerna i Hörnefors, Köpmanholmen och Johannedal. Inga beslut om nedläggning borde fattas innan ärendet förelagts riksdagen för ställningstagande. När riksdagen nu prövar proposition 1980/81:98 är det sistnämnda önskemålet uppfyllt. Motionärerna har också i en annan motion återkommit med nya, mera preciserade önskemål. Utskottet finner sålunda att motion 1980/81:805 inte bör föranleda någon åtgärd av riksdagen.

Av återstående motionsyrkanden rörande de nedläggningshotade enheterna är ett av generell natur. Det framställs i motion 1980/81:2017 (s). För alla de fyra nedläggningshotade enheterna finns, säger motionärerna, redovisade utvecklingsalternativ som har utarbetats inom Ncb eller av de

anställda och andra berörda. Dessa alternativ bör enligt motionärerna prövas ordentligt. Regeringen måste själv ta ansvaret för denna prövning, menar de. Berörda myndigheter, företaget och de anställdas organisationer bör delta i utvärderingsarbetet. Resultatet av detta arbete bör redovisas för riksdagen under hösten 1981, och innan så skett skall inga nedläggningar få ske. Motionärernas yrkande är att riksdagen gör ett uttalande av denna innebörd till regeringen.

Fyra motioner innehåller yrkanden som anknyter till ett projekt för fortsatt drift av Hörnefors fabriker, framfört av den s. k. Hörneforsgruppen. I denna ingår bl. a. representanter för Umeå kommun och för de fackliga organisationerna i Hörnefors. Projektet innebär sammanfattningsvis följande. Hörnefors fabriker ombildas till ett självständigt Hörnefors AB. Ncb tillskjuter i detta bolag anläggnings- och omsättningstillgångar om 50 milj. kr. och säljer sedan aktierna i bolaget till de anställda och den kommande företagsledningen för 1 kr. Ytterligare aktier tecknas dels av anställda och andra intressenter, dels av staten, i vartdera fallet till ett belopp av 10 milj. kr. Medel i övrigt för investeringar, drift och omsättningstillgångar lånas upp, därav 90 milj. kr. i form av olika slags lån från staten och 30 milj. kr. i form av banklån. Verksamheten inriktas på tillverkning av vissa speciella pappersprodukter, till stor del för export.

Motionsyrkandena rörande Hörnefors har olika innebörd. I motion 1980/81:2027 begärs endast att riksdagen vid sin behandling av propositionen skall pröva Hörneforsgruppens förslag. I motion 1980/81:2033 – som innehåller en utförlig redogörelse för detta förslag – begärs att förutsättningarna för att skapa ett självständigt Hörnefors AB skall prövas "inom ekonomiska ramar som angivits i propositionen". De utredningar som hittills företagits är inte av den omfattning och kvalitet som krävs för ett beslut enligt Hörneforsgruppens förslag, menar motionären. En allsidig utredning om Hörnefors fabriker borde nu genomföras, så att ett beslut om Hörnefors kan fattas i oktober eller november 1981. Fyra yrkanden i motion 1980/81:2028 (vpk) går direkt ut på att Hörneforsgruppens förslag skall genomföras. Sålunda föreslås bl. a. att fabrikerna i Hörnefors skall avyttras till de anställda, att staten skall finansiera vissa investeringar i Hörnefors och att åtgärder skall vidtas för leverans av en viss mängd björkmassaved från domänverket till Hörnefors. Ett villkorligt förslag av annan innebörd framställs i motion 1980/81:2025. Staten bör "ifall annan och långsiktigare lösning ej skulle bli aktuell" teckna ett tre- till femårigt avtal med Ncb om fortsatt drift av pappersbruket. Därvid bör staten förbinda sig att "av arbetsmarknadsmedel" stå för eventuella förluster.

Motion 1980/81:2028 (vpk) innehåller också yrkanden som rör Köpmanholmen och Johannedal. Beträffande massafabriken i Köpmanholmen begärs åtgärder av regeringen för att Ncb skall driva den vidare i nuvarande omfattning och dessutom fortsätta planeringen av en ombyggnad. Motionärerna hänvisar till ett framlagt utvecklingsalternativ för denna fabrik.

Beträffande plywoodfabriken i Johannedal begär de att Ncb får i uppdrag att medverka till en försäljning av fabriken på villkor som förordas av de lokala fackföreningarna.

Utskottet tar av de nu aktuella motionsyrkandena först upp dem som berör särskilda enheter.

När det gäller Hörnefors fabriker finner utskottet till en början att motion 1980/81:2027 får anses bli tillgodosedd genom utskottets beredning av ärendet och riksdagens ställningstagande i detta.

Hörneforsgruppens förslag ställer krav på avsevärda ekonomiska insatser från statens sida. Det innebär också att staten skulle med de anställda dela ägaransvaret för den fortsatta driften av Hörnefors fabriker. En rad gynnsamma förutsättningar i fråga om exempelvis virkesanskaffning, avsättningsmöjligheter och frånvaro av likviditetspåfrestningar måste uppfyllas för att den av gruppen tänkta utvecklingen skall realiseras. Utskottet finner inte att det beslutsunderlag som föreligger gör det möjligt för riksdagen att ta ställning för Hörneforsgruppens förslag på det sätt som föreslås i motion 1980/81:2028 (vpk). Följaktligen kan utskottet inte tillstyrka yrkandena rörande Hörnefors i denna motion.

Innebörden av motion 1980/81:2025 är att det s. k. offertsystemet skall tillämpas för att säkra fortsatt drift av enbart pappersbruket i Hörnefors. Motionärernas tanke att ersättning för uppkommande förluster skulle kunna betalas med "arbetsmarknadsmedel" kan emellertid inte förverkligas genom beslut blott av regeringen. Några arbetsmarknadsmedel som är disponibla för ersättningar av detta slag finns nämligen inte. Regeringen skulle alltså få föreslå riksdagen att anvisa medel för ändamålet. Utskottet anser inte att riksdagen har underlag för en uppmaning till regeringen att framlägga ett sådant förslag och avstyrker därför motionen.

Motion 1980/81:2033, som går ut på ytterligare utredning på grundval av Hörneforsgruppens förslag, förutsätter att Ncb fram till november 1981 skall avstå från avvecklingsåtgärder i Hörnefors och att under denna period olika finansiella åtgärder skall vidtas, vilka emellertid skall rymmas "inom ekonomiska ramar som angivits i propositionen". Utskottet finner inte att ett åläggande för Ncb i enlighet härmed är realistiskt under rådande förhållanden och avstyrker således även denna motion.

I Köpmanholmens samhälle i Örnköldsviks kommun driver Ncb Forss fabriker för tillverkning av sulfatmassa resp. kloralkali. Som framgår av det föregående är massafabriken en av de enheter som vid Ncb:s omstrukturering hotas med nedläggning. Ett par yrkanden i motion 1980/81:2028 (vpk) syftar, som förut antytts, till åtgärder för fortsatt drift av denna fabrik i oförändrad omfattning och till fortsatt planering – enligt ett program som har kostnadsberäknats till ca 300 milj. kr. – av en ombyggnad och av nödvändiga miljövårdsinvesteringar. Från de anställdas sida har för utskottet redovisats ett handlingsalternativ som innebär att massafabriken – med utsikt till ett positivt kassaflöde – drivs vidare under ett par år utan större investeringar.

Utskottet utgår från att detta alternativ nog prövas inom Ncb. För beslut om sådana satsningar i Köpmanholmen som förslås i motion 1980/81:2028 har riksdagen inte underlag. Motionen avstyrks därför i nu berörd del.

Johannedal, där Ncb har en plywoodfabrik, ligger i Sundsvalls kommun. I den nyss berörda motionen 1980/81:2028 (vpk) hänvisas till att det finns utomstående intressenter som önskar överta denna fabrik och driva den vidare. Det motionsyrkande som gäller Johannedal går ut på att regeringen skall förmå Ncb att sälja fabriken. Som inledningsvis har framhållits hör avyttring till de möjligheter som Ncb kan överväga för vissa enheters del. Utskottet har inhämtat att Ncb har förhandlat om Johannedalsfabriken med olika anbudsgivare. En av dessa har tillställt utskottet handlingar om sina planer och önskemål. Utskottet finner inte att riksdagen har förutsättningar att ge närmare anvisningar om hur Ncb:s problem beträffande Johannedalsfabriken skall lösas. Därför avstyrker utskottet även det senast nämnda yrkandet i motion 1980/81:2028.

Utskottet återkommer så till den övergripande frågan om allmänna riktlinjer för omstruktureringen inom Ncb. Regeringens program innebär avveckling av olönsamma enheter, såvitt möjligt på sådant sätt att deras verksamhet kan fortsätta i ny regi. Häremot står kravet i motion 1980/81:2017 (s) på fortsatt drift i Ncb:s regi till hösten 1981, utvärdering av olika utvecklingsalternativ under mellantiden och ny prövning av frågan i riksdagen innan nedläggningar får ske. Underförstått i motionen är att riksdagen i efterhand kan behöva anvisa medel för att täcka merkostnader som har uppstått för Ncb till följd av att motionärernas krav har tillgodosetts.

Utskottet vill understryka betydelsen av att den ofrånkomliga omstruktureringen av Ncb genomförs kraftfullt och målmedvetet. De enheter som berörs har redan varit föremål för ett omfattande utredningsarbete. Ncb har i nuvarande situation uppenbarligen inte sådana resurser som ett företag behöver för att kunna behålla olönsamma enheter i drift. En viktig omständighet att beakta är den oproportionerliga belastning på ett företags ledning som förlustbringande och allmänt problemfyllda rörelsegrenar medför, till skada för verksamheten i dess helhet. Denna belastning blir till stor del bestående även om uppkommande driftsunderskott täcks genom utifrån tillförda medel. Ytterligare bör betonas att det för kreditvärdigheten är angeläget att ett företag som befinner sig i kris fullföljer ett saneringsprogram utan att ge intryck av tvekan.

På nu angivna grunder ansluter sig utskottet till regeringens program för omstruktureringen av Ncb. Utskottet kan följaktligen inte tillstyrka ett sådant uppskov med all avveckling av enheter inom företaget som begärs i motion 1980/81:2017 (s). Även de kostnader av svårbedömbart storlek som ett uppskov skulle medföra utgör ett kraftigt argument däremot.

Det sagda innebär ingalunda att utskottet förespråkar en hårdhänt nedläggningspolitik. Som industriministern påpekar i propositionen är det

inte uteslutet att det i andra organisatoriska sammanhang kan finnas möjligheter till positiv utveckling för enheter som nu hotas av nedläggning. Utskottet förutsätter att Ncb:s ledning och andra berörda organ inför förestående avvecklingsbeslut noga prövar tänkbara möjligheter av detta slag. Vad det gäller är att åstadkomma en i fråga om tidpunkt och form så gynnsam strukturumläggning som möjligt till begränsade kostnader för både företaget och samhället. Självfallet bör länsarbetsnämnden och andra berörda regionala myndigheter redan på ett tidigt stadium medverka i omstruktureringsarbetet. Utskottet förutsätter att det vid de berörda enheterna på sedvanligt sätt kommer att bildas arbetsgrupper med representanter för länsstyrelsen, länsarbetsnämnden, kommunen, företaget och de anställdas organisationer.

I detta sammanhang tar utskottet upp några motionsyrkanden av mera utpräglad regionalpolitisk natur.

Industriministern meddelar i propositionen att regeringen har avslagit en ansökan från Ncb om lokaliseringsstöd för utbyggnad av företagets sågverk i Väja. Han anför att statliga insatser till stöd för skogsindustrin i Ådalen bör koncentreras till i första hand massa- och papperstillverkningen. Avslagsbeslutet karakteriseras i motion 1980/81:2028 (vpk) som en felbedömning. Motionärerna vill att riksdagen skall hemställa hos regeringen att den beviljar ett lokaliseringslån till Ncb för modernisering av sågverket.

Det ankommer på regeringen – eller underordnad myndighet – att besluta om dispositionen av de ekonomiska resurser som riksdagen har anslagit för regionalpolitiska ändamål. Riksdagens styrning av dessa beslut bör få formen av allmänna riktlinjer och sålunda inte ta sikte på individuella projekt. Med hänvisning till vad nu sagts avstyrker utskottet motionsyrkandet rörande sågverket i Väja.

Om nedläggningar av enheter inom Ncb blir aktuella måste särskilda och kraftfulla åtgärder sättas in för att skapa nya arbetstillfällen i de berörda regionerna, sägs det i motion 1980/81:2017 (s). Motionärerna menar att förslag till åtgärder i förekommande fall bör föreläggas riksdagen i samband med att den av dem begärda utvärderingen av utvecklingsprojekt redovisas. Motion 1980/81:2006 tar sikte på de konsekvenser som tänkbara nedläggningsbeslut inom Ncb kan få i Västernorrlands län, särskilt inom Örnsköldsviks kommun, där Köpmanholmen är beläget. Motionären vill bl. a. att staten skall prioritera södra delen av Örnsköldsviks kommun när det gäller lokalisering av nya företag och att därvid gynnsammare lokaliseringsbidrag skall tillämpas än vad som normalt gäller för stödområdet i fråga.

Utskottet vill i anslutning till de båda motionerna betona att det är viktigt att lokaliseringspolitiska insatser övervägs i samband med nedläggningar som kan bli aktuella inom Ncb.

Någon särskild framställning till regeringen på grundval av det nu berörda yrkandet i motion 1980/81:2017 (s) finner utskottet inte erforderlig.

Vad gäller de två nämnda yrkandena i motion 1980/81:2006 bör erinras om

att riksdagen för kort tid sedan – på grundval av en samlad behandling av ämnet i arbetsmarknadsutskottets betänkande AU 1980/81:23 – på nytt har tagit ställning till riktlinjerna för det regionalpolitiska stödet. Näringsutskottet finner det inte rimligt att i det nu aktuella sammanhanget – inför eventualiteten av en fabriksnedläggning i Köpmanholmen – föranstalta om att nya särregler övervägs i fråga om Örnsköldsviks kommun. De två motionsyrkandena avstyrks alltså.

Likaså avstyrks ett yrkande i samma motion enligt vilket skogsvårdsstyrelserna i den del av landet där Ncb verkar skulle åläggas att aktivera till ökat skogsbilvägsbyggande och ökade avverkningsar. I proposition 1980/81:136 om skogsvårdsstyrelsernas organisation, m. m., har regeringen föreslagit vissa åtgärder för att öka utbudet av virkesråvara. Ytterligare förslag i samma syfte har därvid aviserats. För stöd till byggande av skogsvägar anvisas årligen ett anslag under tionde huvudtiteln (jordbruksdepartementet). Vidare lämnas statlig garanti för lån till samma ändamål. Regeringens förslag i här angivna ämnen bereds av jordbruksutskottet. Näringsutskottet finner det inte lämpligt att riksdagen i det nu aktuella sammanhanget tar upp dessa ämnen på grundval av motion 1980/81:2006. Denna avstyrks alltså även i återstående del.

Finansiellt stöd till Ncb, m. m.

Utskottet går i detta avsnitt närmare in på propositionens förslag om finansiella åtaganden avseende Ncb. Därvid aktualiseras först några i motioner framförda krav som kan sägas gälla anslagsvillkor i samband med dessa åtaganden.

I motion 1980/81:2017 (s) återges en uppgift att Ncb för att förbättra sin ekonomiska situation avser att sälja vissa tillgångar, bl. a. skog. Även utskottet har erfart att försäljning av skog ingår i företagsledningens planer. Den skog som avyttras bör säljas till domänverket, menar motionärerna. De vill också att det vid försäljningen uppställs som villkor att Ncb i långtidsavtal garanteras förtur som köpare av de virkeskvantiteter som avverkas på de avyttrade fastigheterna. De angivna önskemålen bör enligt motionärerna komma till uttryck i ett uttalande av riksdagen.

Utskottet finner inte att statsmakterna har anledning att föreskriva till vilken köpare Ncb skall vända sig om företaget avser att avyttra delar av sitt skogsinnehav. På motsvarande sätt bör domänverket enligt utskottets uppfattning äga frihet att självständigt pröva vilka skogsfastigheter det vill förvärva. Utskottet anser att det bör överlämnas till de två berörda statliga företagen att lämna anbud, förhandla och träffa avtal utan sådana styrande detaljföreskrifter som motionärerna förespråkar. Sålunda avstyrks motionsyrkandet.

I den planerade finansiella rekonstruktionen av Ncb ingår att det nuvarande aktiekapitalet, som är att betrakta som i stort sett förbrukat, skall

sättas ned till ett relativt ringa belopp. Nytt aktiekapital skall därefter erhållas dels från staten, dels från i första hand enskilda skogsägare, vilkas nuvarande lån till företaget mot s. k. industribevis och skogsobligationer skall konverteras till B-aktier. Ett resultat blir att skogsägarföreningarnas nuvarande ägarandel i Ncb, 26 %, blir kraftigt reducerad. Även i framtiden kommer emellertid föreningarna att spela en viktig roll för Ncb:s råvaruförsörjning via det långsiktiga virkesförsörjningsavtal som gäller mellan parterna, och föreningarnas medlemmar kommer efter den nämnda konverteringen att bli betydande aktieägare i företaget, säger industriministern i propositionen. Föreningarna bör därför, uttalar han vidare, kunna tillförsäkras fortsatt särskild insyn i Ncb. Industriministern konstaterar att det ankommer på regeringen att vid behov för statens räkning träffa avtal om detta. Två motionsyrkanden anknyter till denna passus i propositionen.

Enligt motion 1980/81:2017 (s) bör skogsägarna själva få avgöra om de skall bevaka sina intressen hos Ncb via skogsägarföreningarna. En viss ömsesidig information kan vara motiverad för att underlätta planering inom ramen för virkesförsörjningsavtalet, säger motionärerna, men det finns inget behov av att regeringen sluter ett särskilt avtal om insyn från föreningarnas sida. Detta vill motionärerna att riksdagen skall uttala som sin mening.

Motion 1980/81:2026 gäller fortsatt ägarinflytande inom Ncb för skogsägarföreningarna. Ett visst fortsatt aktieinnehav hos föreningarna är mycket önskvärt med hänsyn till vikten av att bandet mellan föreningarna och Ncb blir bestående, säger motionärerna. De framhåller att en nedskrivning av det nuvarande aktiekapitalet måste bygga på en bedömning av företagets värde och menar att man vid denna bedömning bör beakta de fördelar som en föreningsanknytning innebär för virkesförsörjningen. Utgångspunkten bör enligt motionärerna vara en sådan koppling mellan föreningarna och Ncb att föreningarna har ett inflytande om minst 10 %.

Utskottet instämmer i de synpunkter i detta ämne som framförs i propositionen. Liksom motionärerna vill utskottet understryka betydelsen av att Ncb tillförsäkras en god virkesförsörjning. Skogsägarföreningarna har härvidlag en väsentlig roll att spela. Det bör ankomma på regeringen att vid behov genom avtal eller på annat lämpligt sätt medverka till att skogsägarföreningarna tillförsäkras visst inflytande inom Ncb. Någon framställning till regeringen med anledning av motion 1980/81:2026 finner utskottet inte erforderlig. Den avvisande hållning till ett eventuellt avtal om insyn i Ncb för skogsägarna som kommer till uttryck i motion 1980/81:2017 (s) ter sig obefogad. Det nu berörda yrkandet i denna motion avstyrks alltså.

Efter denna genomgång av olika frågor som har tagits upp i motioner kommer utskottet in på propositionens förslag om anslag till Ncb. Till teckning av aktier i företaget föreslås ett belopp av 300 milj. kr. Vidare föreslås ett belopp av 100 milj. kr till lån åt företaget. Det sistnämnda förslaget innebär inte att ytterligare medel tillförs Ncb. Regeringen har nämligen den 11 december 1980 beviljat Ncb ett industrigarantilån om 100

milj. kr. för att avhjälpa företagets likviditetsproblem (jfr prop. 1980/81:101 s. 41, NU 1980/81:46). Detta lån, som alltså med statlig garanti har fått tas upp hos kreditinstitut, skall nu ersättas av det nya lånet, som ställs till förfogande direkt av staten. En skillnad mellan de båda lånen blir att det som riksdagen anvisar medel till kommer att förmånsrättsligt bli placerat efter övriga lån.

Det föreslagna kapitaltillskottet bör, heter det i propositionen, tillsammans med det tillskott till företagets egna kapital som kan erhållas bl. a. genom konvertering till B-aktiekapital av Ncb:s industrilån, ge företaget en tillfredsställande soliditet och en godtagbar likviditet. Av industrilånen på totalt ca 146 milj. kr. är f. n. ca 98 milj. kr konverteringsbara. Som redan nämnts kommer soliditeten enligt vad som har redovisats för utskottet att bli ca 25%.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning och vill betona att statsmakterna genom den föreslagna insatsen i Ncb ger uttryck för sin avsikt att företaget skall fortleva och uppnå lönsamhet. Med anledning av den senaste tidens debatt om Ncb:s framtid och på grundval av vad industriministern på regeringens vägnar har framhållit vill utskottet understryka att de medel som nu tillförs Ncb – framför allt i form av aktiekapital från staten och, genom konvertering av räntebärande industriebevis till B-aktier, från skogsägarna – bör möjliggöra att en effektiv strukturuomvandling kan verkställas och att de olika kreditgivarna kan stå kvar vid sina åtaganden även fortsättningsvis.

Med vad här sagts tillstyrker utskottet regeringens förslag till anslag för teckning av aktier i Ncb och för lån till företaget.

Som anförs i propositionen bör det ankomma på regeringen att utforma de närmare bestämmelserna för såväl aktieägartillskottet som lånet.

Regeringen begär i propositionen även ett bemyndigande att överlåta statens aktier i Ncb. Ett sådant bemyndigande har tidigare givits beträffande det hittillsvarande aktiekapitalet. I motion 1980/81:2017 (s) accepteras det föreslagna bemyndigandet endast såvitt avser överlåtelser till andra företag där staten direkt eller indirekt äger merparten av aktierna.

Utskottet finner en sådan restriktion som motionärerna föreslår olämplig. Den kan försvåra ett närmare samarbete med andra skogsindustrier. Likaså utgör den ett hinder för ett vidgat ägarengagemang från skogsägarföreningarnas sida. Utskottet anser att det begärda bemyndigandet bör lämnas utan inskränkning. Härav följer att utskottet tillstyrker propositionens förslag härom och avstyrker det berörda yrkandet i motion 1980/81:2017 (s).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *förhindrande av nedläggningar inom Ncb*
att riksdagen avslår motion 1980/81:805 såvitt den inte har tillgodosetts genom framläggandet av proposition 1980/81:98,

2. beträffande *Hörnefors fabriken*
att riksdagen
 - a) finner motion 1980/81:2027 icke föranleda någon ytterligare åtgärd,
 - b) avslår motion 1980/81:2025, motion 1980/81:2028 yrkandena 1–4 och motion 1980/81:2033,
3. beträffande *massafabriken i Köpmanholmen*
att riksdagen avslår motion 1980/81:2028 yrkandena 5 och 6,
4. beträffande *Johannedals fabrik*
att riksdagen avslår motion 1980/81:2028 yrkande 8,
5. beträffande *fortsatt drift av vissa enheter till hösten 1981, m. m.*,
att riksdagen avslår motion 1980/81:2017 yrkande 4,
6. beträffande *lokaliseringsstöd för Ncb:s sågverk i Väja*
att riksdagen avslår motion 1980/81:2028 yrkande 7,
7. beträffande *andra lokaliseringspolitiska åtgärder m. m.*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1980/81:2017 yrkande 5 (nedläggningsorter i allmänhet),
 - b) avslår motion 1980/81:2006 yrkandena 1 och 2 (Örnsköldsviks kommun),
8. beträffande *åtgärder av skogsvårdsstyrelserna*
att riksdagen avslår motion 1980/81:2006 yrkande 3,
9. beträffande *försäljning av skog från Ncb*
att riksdagen avslår motion 1980/81:2017 yrkande 3,
10. beträffande *insyn och ägarinflytande i Ncb för skogsägarföreningarna*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1980/81:2017 yrkande 1,
 - b) avslår motion 1980/81:2026,
11. beträffande *finansiellt stöd till Ncb*
att riksdagen med bifall till proposition 1980/81:98 momenten 1 och 2 på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1980/81 under fjortonde huvudtiteln anvisar
 - a) till *Teckning av aktier i Norrlands Skogsägars Cellulosa AB* ett reservationsanslag av 300 000 000 kr.,
 - b) till *Lån till Norrlands Skogsägars Cellulosa AB* ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.,
12. beträffande *överlåtelse av aktier i Ncb*
att riksdagen med bifall till proposition 1980/81:98 moment 3 och med avslag på motion 1980/81:2017 yrkande 2 bemyndigar regeringen att överlåta statens aktier i Norrlands Skogsägars Cellulosa AB.

Stockholm den 23 april 1981

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m), Lilly Hansson (s), Thage Peterson (s), Lennart Pettersson (s) (mom. 1), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Hadar Cars (fp), Karl Björzén (m), Ingegård Oskarsson (c), Birgitta Johansson (s) (mom. 2–12), Per Westerberg (m) och Ivar Franzén (c).

Reservationer

av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Lilly Hansson, Thage Peterson, Rune Jonsson och Birgitta Johansson (alla s)

1. Hörnefors fabriker; Fortsatt drift av vissa enheter till hösten 1981. m. m. (mom. 2 och 5)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "När det" och slutar på s. 11 med "anställdas organisationer" bort ha följande lydelse:

Hörneforsgruppens förslag ställer krav på avsevärda ekonomiska insatser från statens sida. Det innebär också att staten skulle med de anställda dela ägaransvaret för den fortsatta driften av Hörnefors fabriker. Utskottet finner inte att det beslutsunderlag som nu föreligger gör det möjligt för riksdagen att ta ställning för Hörneforsgruppens förslag på det sätt som föreslås i motion 1980/81:2028 (vpk). Följaktligen avstyrker utskottet yrkandena rörande Hörnefors i denna motion, såvitt de avser ett långsiktigt beslut.

Innebörden av motion 1980/81:2025 är att det s. k. offertsystemet skall tillämpas för att säkra fortsatt drift av enbart pappersbruket i Hörnefors. Utskottet anser inte att riksdagen nu har underlag för en uppmaning till regeringen att framlägga ett förslag härom med den räckvidd i tiden som motionärerna anger. Även denna motion avstyrks sålunda såvitt nu är i fråga.

Till de båda nu nämnda motionerna återkommer utskottet i det följande i anslutning till det generella yrkandet i motion 1980/81:2017 (s) om de nedläggningshotade enheterna. Motion 1980/81:2033, som går ut på ytterligare utredning på grundval av Hörneforsgruppens förslag, behandlas i sin helhet i det sammanhanget. Detsamma gäller motion 1980/81:2027, vilken i sak kan anses ha motsvarande innebörd.

I Köpmanholmens --- (= utskottet, s. 9 f.) --- har tillgodosetts.

Utskottet kan inte godta det program för omstruktureringen av Neb som

regeringen anger i propositionen. Industriministern uttalar i propositionen att det i andra organisatoriska sammanhang skulle kunna finnas möjligheter till positiv utveckling för enheter som nu hotas av nedläggning. Denna uppfattning ter sig helt verklighetsfrämmande om man inte prövar konstruktiva lösningar innan nedläggningen av dessa enheter är ett faktum. Utskottet menar att staten såsom majoritetsägare till Ncb måste ta sitt fulla ansvar när det gäller att pröva de utvecklingsalternativ som har redovisats för de fyra nedläggningshotade enheterna (Hörnefors, Köpmanholmen, Johannedal och Väja Sågverk). Inget av dessa alternativ kan dömas ut på basis av nu tillgängligt material. De måste alltså få genomarbetas till fullo och därefter utvärderas under medverkan av berörda myndigheter, företaget, de anställda vid varje enhet och de fackliga organisationerna. I syfte att skapa en frist för detta arbete bör riksdagen anmoda regeringen att föranstalta om att inga nedläggningar sker förrän utvärderingarna har slutförts och deras resultat redovisats för riksdagen. Det sistnämnda bör ske vid sådan tidpunkt att riksdagen kan fatta beslut i saken under hösten 1981. Det får ankomma på riksdagen att på regeringens begäran anvisa medel för sådana merkostnader som det föreslagna uppskovet med nedläggningsbeslut kan förorsaka Ncb. Genom vad utskottet här förordar tillgodoses det berörda yrkandet i motion 1980/81:2017 (s) liksom yrkandet i motion 1980/81:2033 att förutsättningarna för ett självständigt Hörneforsbolag skall prövas. Likaså tillgodoses motion 1980/81:2027 och, i den mån de inte har behandlats i det föregående, motion 1980/81:2025 och yrkandena om Hörnefors i motion 1980/81:2028 (vpk).

dels att utskottet under 2 och 5 bort hemställa

2. *beträffande långsiktigt beslut om Hörnefors fabriker*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1980/81:2025 i ifrågavarande del.
 - b) avslår motion 1980/81:2028 yrkandena 1–4 i ifrågavarande del.
5. *beträffande fortsatt drift av vissa enheter till hösten 1981, m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1980/81:2017 yrkande 4 samt med anledning av motion 1980/81:2025, i den mån den inte har behandlats under 2, motion 1980/81:2027, motion 1980/81:2028 yrkandena 1–4, i den mån de inte har behandlats under 2, och motion 1980/81:2033 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Lokaliseringspolitiska åtgärder (mom. 7)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "inte erforderlig" bort ha följande lydelse:

De båda motionerna tar sikte på åtgärder som blir nödvändiga vid nedläggning av enheter inom Ncb. Den linje som förespråkas i motion 1980/81:2017 (s) innebär att sådana nedläggningar inte bör bli aktuella. Skulle emellertid riksdagens beslut eller den fortsatta händelseutvecklingen leda till nedläggningar nu eller senare måste det åligga regeringen att sätta in särskilda och kraftfulla åtgärder för att nya industrier och ny sysselsättning skall etableras på de orter och i de regioner som berörs. Förslag om sådana åtgärder bör därvid redovisas för riksdagen. Riksdagen bör göra ett uttalande av här angiven innebörd.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *andra lokaliseringspolitiska åtgärder m. m.*
att riksdagen

- a) med anledning av motion 1980/81:2017 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
- b) (= utskottet).

3. Försäljning av skog från Ncb (mom. 9)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "avstyrks motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärernas uppfattning. Det är önskvärt att den skogsmark som Ncb vill avyttra stannar kvar inom den statliga företagssektorn. Domänverket har genom beslut av riksdagen år 1979 (prop. 1978/79:125 s. 71, NU 1978/79:54, rskr 1978/79:447) fått finansiella resurser för förvärv av ytterligare skogsmark. Det är mot angiven bakgrund naturligt att Ncb får direktiv att i förekommande fall sälja skogsmark till domänverket, som därvid bör garantera sådan förtur till virkesköp som motionärerna också förordar.

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *försäljning av skog från Ncb*
att riksdagen med bifall till motion 1980/81:2017 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Insyn och ägarinflytande i Ncb för skogsägarföreningarna (mom. 10)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motion 1980/81:2017 (s) uttryckta uppfattningen att det inte finns skäl för staten att träffa något avtal med skogsägarföreningarna

om särskild insyn i Ncb. Den naturliga ordningen är givetvis att det överlämnas åt skogsägarna själva att avgöra om föreningarna skall utnyttjas som instrument för bevakning av skogsägarnas intressen såsom aktieägare. Vad gäller önskemålet i motion 1980/81:2026 om ett tioprocentigt inflytande i Ncb för skogsägarföreningarna konstaterar utskottet att det, med de grunder för en ekonomisk rekonstruktion av Ncb som regeringen föreslår, svårligen skulle kunna realiseras. Utskottet finner för sin del inte heller några motiv för att man särskilt skall eftersträva ett visst ägarinflytande inom Ncb för skogsägarföreningarna. Erfarenheten visar att skogsägarna, även när de själva fungerade som ägare till Ncb, inte tillräckligt har sökt tillgodose företagets virkesbehov. Motion 1980/81:2026 avstyrks alltså.

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. *beträffande insyn och ägarinflytande i Ncb för skogsägarföreningarna*
att riksdagen
a) med bifall till motion 1980/81:2017 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
b) (= utskottet).

5. Finansiellt stöd till Ncb (mom. 11)

Reservanterna anser att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "till företaget" bort ha följande lydelse:

Under sitt beredningsarbete har utskottet, såsom redovisats i det föregående, funnit anledning att ställa vissa frågor till regeringen i anslutning till det nu återgivna uttalandet i propositionen. Det svar som industriministern på regeringens vägnar har lämnat innebär, konstaterar utskottet, att regeringen går i god för att det föreslagna kapitaltillskottet är tillräckligt för att ge Ncb sådan ekonomisk styrka att banker och övriga kreditgivare tillfredsställs. Enligt regeringens bedömning skall således ingen särskild garanti från statens sida vara nödvändig för att kreditgivarna skall låta sina lån till företaget kvarstå. Svaret innebär också att regeringen går i god för att inga ytterligare medel från statens sida utöver vad som nu föreslås – och vad som kan komma att tillhandahållas enligt offertprincipen – skall vara erforderliga för att förhindra betalningsinställelse eller konkurs för Ncb:s del.

Med hänvisning till det besked som regeringen sålunda nu har lämnat och med hänsyn till sysselsättningen på berörda orter tillstyrker utskottet dess förslag till anslag för teckning av aktier i Ncb och för lån till företaget.

6. Överlåtelse av aktier i Ncb (mom. 12)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "motion 1980/81:2017 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till motionärernas krav. Det saknas enligt utskottets mening varje anledning för riksdagen att i samband med statens nya stora engagemang i Ncb skapa förutsättningar för en reprivatisering av företaget. Utskottet förordar följaktligen att riksdagen till det av regeringen begärda bemyndigandet knyter det villkor som anges i motion 1980/81:2017 (s).

dels att utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande överlåtelse av aktier i Ncb

att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:98 moment 3 och med bifall till motion 1980/81:2017 yrkande 2 bemyndigar regeringen att överlåta statens aktier i Norrlands Skogsägares Cellulosa AB i enlighet med vad utskottet har anfört.

Särskilda yttranden

1. Bengt Sjönell, Ingegärd Oskarsson och Ivar Franzén (alla c) anför:

Den allmänna debatt som har förts kring Ncb:s ekonomiska situation har skapat en osäkerhet om statens intentioner med detta företag, vilken på ett besvärande sätt också har kommit att gälla statens ansvar för företag inom den statliga företagssektorn över huvud taget. Om ett statligt företag skulle inställa betalningarna eller eljest utsätta sig för risken för tvångslikvidation skulle detta enligt vår övertygelse få så omfattande negativa konsekvenser att en sådan utveckling inte skulle te sig försvarbar. I fråga om Ncb kan en eventualitet av detta slag nu bedömas vara utesluten. Utskottet har klart tagit ställning för att Ncb skall fortbestå och att omstruktureringen av företaget skall ske i ordnade former. Vi anser att utskottet på detta sätt har understrukit statens ansvar för sina företag, en meningsyttring som vi finner angelägen.

2. Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Lilly Hansson, Thage Peterson, Runc Jonsson och Birgitta Johansson (alla s) anför:

Väja Sägverk är en av de fyra nedläggningshotade enheterna inom Ncb. Även för Väja Sägverk finns utarbetat ett utvecklingsalternativ, som vid den nuvarande finansieringsformen förutsätter statligt lokaliseringssöd. Vår uppfattning är självfallet att också Väja Sägverk skall få sitt utvecklingsprojekt seriöst och allsidigt prövat och att resultatet av denna prövning skall föreläggas riksdagen i höst. Om prövningen blir positiv bör statligt lokaliseringssöd inte vara utesluten.